



BARTUSZ-DOBOSI LÁSZLÓ

288

„Én senki vagyok! Te ki vagy?
Te is tán senki vagy?
Akkor éppen egy pár vagyunk.
Ne mondd, mert elhírlík – tudod.

A »valaki«-ság sanyarú!
Száz júniuson át
Neved vartyogni békamód,
Hogy csodáljon a láp!”

(Emily Dickinson – Károlyi Amy fordítása)

Miklós úgy gombolta be az őszi kabátját, hogy a fülhallgatója zsinórját hátul végig tudja vezetni a szövet alatt. Sokáig elszöszölt vele, mert utálta, ha ösz-szegyűrődött a hátán. Mielőtt elindult volna, a gallérját még felhajtotta, egy pasztellszínű sálat kanyarintott a nyaka köré, sildes sapkáját fejébe húzta, s bekapcsolta a kedvenc, végtelenített, kizárólag instrumentális jazz-zenéből összeállított válogatását. Vetett egy utolsó pillantást a tükörbe, aztán kilépett a nyirkos utcára.

Ősz volt, köd-lucskos este. Író-olvasó találkozóra igyekezett, jelen esetben olvasói minőségben, így aztán a szokásos gyomorgörcs nélkül. A felelősségmentes este könnyűségének reménye égbe emelte hangulatát. Dudorászva baktatott a zegzugos utcákon, s közben kezével végigsimított egy-egy ismerős kilincset, arcával belemerítkezett az esti ablakok otthonos fényének utcára párálló melegébe, s a már kívülről ismert zene ritmusára, bolondozva ugrálta át a kilazult macskakövek buktatóit.

Útközben, csak úgy megszokásból, bekukkantott a sikátor-keskeny kis-köz borostyánnal teljesen befutott boszorkányos házának alsó szintjén lévő antikvárium kirakatán. Azért hívták így a házat, mert a homlokzatán, az utca felett, egy seprűnyélről a lábát huncutul lógázó gipszboszorkány csücsült. Az volt az érdekessége, hogy cseppet sem volt ijesztő, sőt kifejezetten bájos, fiatal lánykának tűnt, nem pedig a szokványos rút, öreg, rosszindulatú banyának. Inkább mondta volna az ember tündérnek vagy angyalnak, ha az a fránya eszköz nem definiálta volna őt egyértelműen boszorkánnyá.

S bár nem erre vitt az útja, ha tehette, mégis mindig erre kanyarodott. Kellott neki a megnyugvás, hogy a lányka még mindig ott ül a borostyántakaró közepén, és valahogy őrzi a rozoga házat, az utcát, a várost.

A kétszintes épület a város egyik legpatinásabb építménye volt, egy ismert festőművész építtette a múlt században, aki a főváros helyett itt kereste a műzsák támogatását. A festő állítólag beleszeretett a város egyik fiatal színésznőjébe, s attól kezdve képtelen volt bármi mást festeni, mint a lányt.

Egyesek szerint a kis boszorkányszobrot erről a lányról mintázta egy szobrász barátja, aki látogatóban volt nála, s amikor meglátta a lányt, maga is rögtön beleszeretett. A két férfi ádáz vetélkedésbe kezdett a kis boszorka kegyeiért, aki egy ideig felváltva incselkedett velük, de végül mindkettőjüket kikoszorazta, s egyik reggelre megszökött egy fiatal színész ficsúr társaságában.

A festő soha többé nem mozdult ki a házból, csak festette a múzsáját megállás nélkül, a szobrász pedig képtelen volt egy helyben maradni, járta az országot. Amerre járt, mindenhol hagyott maga után egy hasonló szobrot, mint valami jelet, hátha a lány magára ismerve jelentkezni fog nála.

Azóta mindannyian meghaltak, s a leszármazottak a festő házának alsó szintjén rendezték be a város egyetlen antikváriumát, amelynek a falait az ő művei díszítették. A bejárattal szembeni főfalon volt a központi alkotás, a *Múzsák tánca* című olajfestmény, amelyen allegorikus formában a múzsák, mint fiatal lányok, egy ligetes helyen körtáncot jártak. Thalia központi helyet kapott a képen, mert őt a csalfa színésznőcskéről mintázta meg a szerelmes festő. A múzsa kezében álarc volt, ami meglepő módon a saját arcát ábrázolta. A háttérben Apollón, lanttal a kezében, amint elragadtatással nézi a táncot. Egyesek szerint a festő az istenségben saját magát rejtette el.

Ákárho is az igazság, az antikvárium tulajdonosa Múzsák Antikváriumának nevezte el az üzletét, s fő profiljául a művészeti albumok, a szépirodalmi és természetesen a klasszika-filológiai művek gyűjtését választotta. A könyvek beosztása nem a szokványos betűrend szerint történt, hanem a múzsák karakterjegyei alapján. A polcok tetején az egyes múzsák nevei és megfargott attribútumai jelezték a témakört.

A középpontba természetesen Thaliát és a hozzá tartozó színházi komédiás könyveket, folyóiratokat, albumokat helyezték el. Mellette ennek megfelelően a többi múzsa szép sorban: Kalliópé és az epikus költészet rézkarcokkal díszített kötetei és a filozófiai témájú értekezések, Terpszikhóré és a különféle táncművészeti kötetek, majd Melpomené és a drámák, tragédiák. A másik oldalon Polühümnia és a himnikus költészet karcsú kötetei, Euterpé a lírai költészet antológiáinak és a zene ihletőjének kottás füzetek, majd Erató és a szerelmi költészet izzó hangú verseskötetei. A hátsó oldalon a kissé komorabb Kleió és a történetírás súlyos alkotásai sorakoztak, s legfelül Uránia és a csillagászat, az asztronómia múzsái gyűjteményei. Ezek után nem csoda, ha az egész épületből valahogy sugárzott az antikvitás misztikuma.

Az antikvárium törzsanyagát a festő saját művészeti albumai adták, amelyek négy, egymásnak háttal állított, s így vaskos térelválasztó oszlopot alkotó vitrines szekrényekben voltak megtekinthetők. Ezeket nem lehetett megvásárolni, de kutathatók voltak.

Az üzlet egyedi légkörét tovább emelte, hogy tulajdonosai nem a napjainkban megszokott világos, nagy terekkel nyitott, modern elrendezést részesítették előnyben. Az agresszív fényforrású csillárok és a szemrongáló neonok helyett kizárólag kis, sápatag fényű falikarokat, állólámpákat s az olvasósarkokhoz állított kisasztalok karos lámpáit alkalmazták. Ezekkel igyekeztek még hangulatosabbá varázsolni a régi bútorokkal telezsúfolt, labirintusszerű helyiséget. Mindenfelé öblös fotelek szegélyezték a teret, ahol a vásárló bátran belefeledkezhetett valamely választott kötetébe, s közben senki nem sürgette őt a vásárlásra, sőt, az üzlet tulajdonosai teával és kávéval kedveskedtek neki. A háttérből, valahonnan a polcok mögé rejtett hangfalakból finom Chopin-zongorafutamok csilingeltek elő, s a félhomályban a régi folyóiratok és könyvek illata keveredett a végeleáthatatlan, százados polcok fájának, a mindent befedő hártavékony finom pornak és a gőzölgő kávénak, teának aromájával.

Az egész helyiség olyan volt, mintha az ember valami időviharba keveredett volna, s évszázadokat suhant volna vissza a történelemben. Mintha nem is létezett volna idő. A falóra méltóságteljes ingája ugyan rendre figyelmeztetett annak múlására, de még ezt is olyan tapintatos bongó hangon tette, ami inkább csak a lélek belső rezgéseire hasonlított. Ráadásul becsapós volt, mert ahogy az öreg szerkezet megfeszített rugója az idők során kitágult, vesztett erejéből,

egyre lassabban húzta össze magát, ami miatt a fogaskerekek forgása az eredeti állapot beállta előtt elkezdett lassulni, s a változtathatatlanak hitt idő kitért. Így lehetséges az, hogy a Múzsák Antikváriumában a nap sohasem huszonnégy órából állt, ami egyfelől óriási ajándék volt, másfelől viszont aki tudatlanul erre hagyatkozott, csúnya meglepetésben részesült.

Miklós tudta, hogy nem szabadna bemennie, mégsem volt képes ellenállni. Elemi erővel vonzotta őt a sárgás fényben úszó varázsvilág, s az igazat megvallva, nem is nagyon ellenkezett. Szeretett a régi könyvek között bogarászni, csak úgy, céltalanul beléjük lapozgatni. Imádta az illatukat, lapjaik érdekességét, tintájuk színét, betűik egyedi formáját. Szerette, ha a kötet elején volt egy rézkarc vagy egy régi fotó a szerzőről. Még inkább szerette a dedikált, sőt a telejegyzetelt könyveket, a korábbi tulajdonosok által fontosnak vélt gondolatok aláhúzását, egy-egy titkos viráglenyomatot, bejegyzést, újságkivágást. Szerette azt a közös szellemet, ami a sokat forgatott lapok olvasásakor a hajdan volt olvasó által megjelölt részeken kelt életre. Úgy érezte, valami titkos kapocs köti össze a múlt és a leendő korok embereivel, s ezért maga is rendre jegyzetelt saját köteteibe. Üzeneteket rejtett el, s küldött az utókornak. Észrevételeket tett, aláhúzott, utalgatott más könyvekre, dátumokat és helyszíneket jegyzett fel, amelyek valahogy összefüggtek az éppen olvasott könyvvel és azzal, hogy hol és mikor olvasta őket. Ex librist pecsételt az előzéklapjukra, s még azt is feljegyezte beléjük, hogy mikor, hol és milyen körülmények között tett szert az adott példányra. Élővé tette a holt betűt.

Ezen az estén annyira belemerült egy formás, zakózsabbe kívánczó Emily Dickinson-bilingvis kötetbe, hogy az irodalmi estről teljesen megfeledkezett. Károly Amy fordítása olyan érzékletesen adta vissza az eredeti angol szövegből kirajzolódó, hasadt lelkű költőnő gondolati mélységeit, ahogy csak egy nő képes megérteni a másik nő lelkivilágát. A kötet elején lévő fekete-fehér, kopottas képről ijedten rátekintő csenevész lányka azonban sehogy sem fért össze benne a költőnőről kialakult képpel. Akárhogy forgatta, egyre jobban erősödött benne az érzés, mintha a boszorkányos tekintetű Thaliaszínésznőcske nézne vissza rá.

Már órák óta lebegett ebben a langymeleg otthonosságban, amikor hirtelen zajos társaság érkezett az üzletbe. Csak lassan jutott el a tudatáig, hogy az író-olvasó találkozó résztvevői és közönsége nyomult be az antikváriumba, ami dedikációs helyszíneként volt kijelölve a rendezvény hivatalos részének lezárásaként. Így legalább kevesebb magyarázkodásra szorult tudott csatlakozni barátaihoz, akik harsányan dobálva magukat, lubickoltak a népszerűség fürdőjében. Erőltetetten vihogtak, tették a szépet a hölgyeknek, s persze frappánsabbnál frappánsabb dedikációkkal igyekeztek túlszárnyalni egymást.

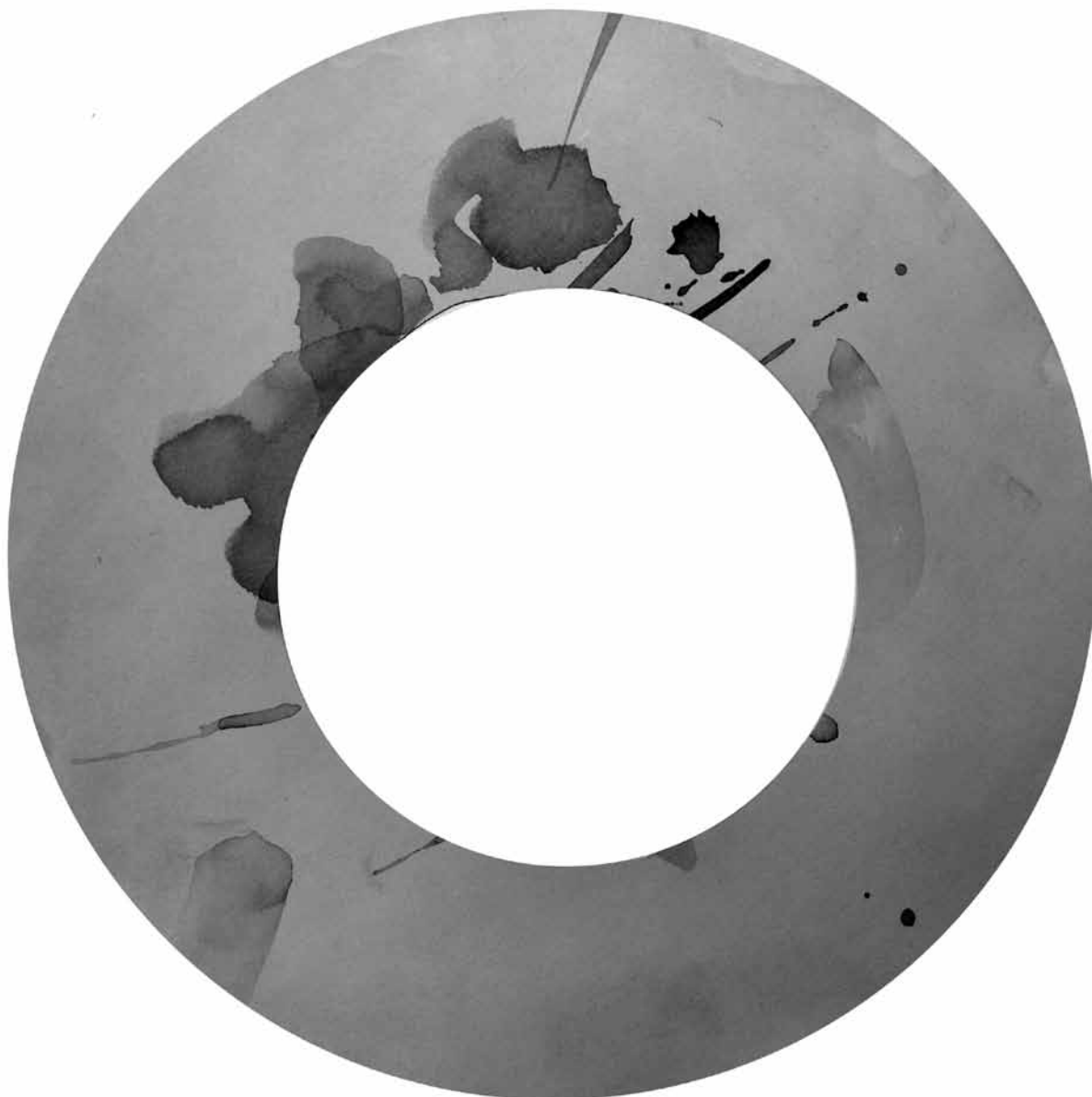
Kicsit távolabbról figyelte őket, s azon gondolkozott, vajon ő maga is ilyen száználmas pojácaként szokott-e viselkedni ebben a szerepben. Kis töprengés után arra jutott, hogy valószínűleg igen.

Egy középkorú, céklaszínűre festett hajú nőre lett figyelmes, aki papagájszerűen rikácsolva rohangu egyik szerzőtől a másikig, hogy dedikációkat gyűjtsön valami kamaszlányos emlékkönyvbe. Túlbuzgósága rendkívül nevetéssé tette, de ő ebből természetesen semmit sem vett észre, egyszerűen élvezte, hogy hírességek között fontoskodhat. Amikor már láthatólag mindenkitől begyűjtötte a neki járó semmitmondóságokat, meglátta a közelben tébláboló Miklóst, és hozzáfutott.

Maga is valaki? – kérdezte nagy lelkes kutyaszemekkel, és már élesítette is a tollát a dedikációhoz.

Nem, én nem vagyok senki – mondta ekkor röhögve Miklós, és jóleső érzéssel behuppant az ablak melletti fotelbe.

A nő szemrebbenés nélkül faképnél hagyta, s további áldozatok felkutatásába kezdett. Miklós pedig bejegyezte a dátumot, a helyszínt és az iménti párbeszédet a Dickinson-kötet 288-as számú verse mellé, s rákacsintott a huncutul vigyorgó boszorkányra. Egész lényét valami végtelen megelégedettség töltötte el. Jó volt senkinek lenni a sok valaki között.



KEREKES GYÖNGYI, Spirituális kertek XI., 1995